

Nr 313.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1938/1939 till utbyggande av fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs m. m.; given Stockholms slott den 29 april 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. G. Westman.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 29 april 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler, efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, fråga om utbyggande av fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs samt anför därvid följande:

I proposition nr 129 till 1936 års riksdag framlades förslag till anordnande av den nya anstalt, vilken erfordrades för att mottaga ynglingar som blivit dömda med tillämpning av lagen den 15 juni 1935 om ungdomsfängelse. Vid

ärendets behandling i statsrådet den 28 februari 1936 lämnade dåvarande departementschefen redogörelse (nämnda proposition sid. 2 ff.) för en verkställd beräkning av det erforderliga antalet platser å den planerade anstalten. Därvid framhölls att man torde ha att utgå från att tiden för anstaltsvistelsen i genomsnitt skulle bli 1 år 6 månader, varför platsbehovet borde beräknas till antalet årligen till ungdomsfängelse dömda ökat med hälften. Det ansågs motiverat att beträffande manlig ungdom som dömts till ungdomsfängelse utgå från ett platsbehov av mellan 100 och 150 platser. Emellertid framhölls, att denna uppskattning vilade på antaganden rörande förhållanden om vilka det vore omöjligt att då bilda sig en säker uppfattning. Bland annat vore det naturligen ovisst i vilken omfattning domstolarna komme att anse förutsättningarna för dom till ungdomsfängelse föreligga. Man ansågs ock ha att räkna med den möjligheten att den nya lagstiftningen först så småningom skulle komma att tillämpas i avsedd utsträckning. Försiktigheten ansågs därför bjuda att icke från början inrätta anstalten för hela det antal elever som de framlagda beräkningarna gäve vid handen. Genom att i stället utbygga anstalten successivt skulle vidare den fördelen kunna vinnas att, sedan anordningar vidtagits för att mottaga ett mindre antal till ungdomsfängelse dömda, de i anstalten intagna skulle kunna användas för vidare utbyggande av denna, ett arbete som skulle giva goda tillfällen till utbildning. Beträffande de organisatoriska anordningarna i samband med den nya ungdomsanstalten anslöt sig departementschefen till ett av fångvårdsstyrelsen framlagt förslag att förlägga för ungdomsanstalten erforderliga mottagnings- och isoleringsavdelningar till någon redan befintlig fångvårdsanstalt. Härigenom kunde besparingar göras, varjämte vid inrättande av den nya anstalten kunde undvikas att denna erhöles en fängesliknande prägel. Enligt vad departementschefen vidare uttalade hade planläggningen av en ny anstalt inriktats på att anstalten till en början borde inrättas för allenast 30 elever men sedermera kunna utbyggas att rymma 150 elever.

Det i propositionen framlagda förslaget till inrättande av ifrågavarande anstalt avsåg uppförande å kronoegendomen Skenäs kungsgård i Östra Husby socken av Östergötlands län av en logements- och ekonomibyggnad med plats för 30 intagna, två bostadshus för befattningshavare, omändring av den gamla mangårdsbyggnaden å egendomen samt ytterligare vissa arbeten, på sätt framgår av nedanstående i propositionen intagna sammanställning:

Logements- och ekonomibyggnaden	kronor	149,000	
En bostadsbyggnad	»	40,500	
D:o d:o	»	31,150	
Omändring av mangårdsbyggnaden	»	12,000	
D:o av s. k. nya statarbyggnaden	»	15,000	247,650
Planering och plantering m. m.	»	3,000	
Vägar m. m.	»	2,000	5,000
Ritningar, kontroll och oförutsedda utgifter	kronor	39,350	
				<u>292,000</u>

Värme-, vatten- och avloppsledningar samt övriga sanitära installationer	kronor	86,000
Elektriska installationer och kraftledning	»	35,000
	Summa kronor	413,000.

Sistnämnda kostnadsbelopp 413,000 kronor, som avsåg arbetenas utförande till alla delar med fri arbetskraft, beräknades emellertid kunna till viss del nedbringas genom att vissa av de föreslagna arbetena för den första utbyggnaden av anstalten efter hand i mån av behov verkställdes med anlåtande av de arbetskrafter, som anstalten själv så småningom komme att förfoga över, samt genom att installationen av elektriskt ljus inom vissa lokaler något inskränktes. Genom dessa åtgärder ansågs byggnadskostnaderna kunna nedbringas till 392,000 kronor. Härtill komme emellertid av dåvarande arrendatorn betingad ersättning för vissa av denne lämnade medgivanden med 7,000 kronor, i följd varav för första utbyggnaden skulle erfordras sammanlagt 399,000 kronor eller efter avrundning 400,000 kronor.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t i nyssnämnda proposition beviljade 1936 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 337) för inrättande å Skenäs kungsgård av en anstalt för män, som ådömts ungdomsfängelse, för budgetåret 1936/1937 under Utgifter för kapitalökning: Statens allmänna fastighetsfond ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Sedan fångvårdsstyrelsen i skrivelse den 14 september 1937 under åberopande av den kraftiga prisstegring som på senaste tid inträtt å bland annat byggnadsmaterialier hos Kungl. Maj:t hemställt om anvisande av ytterligare 70,000 kronor för anstaltens inrättande, åskade Kungl. Maj:t i proposition nr 8 till 1938 års riksdag, Bilaga 8, under rubriken Utgifter för kapitalökning, Statens allmänna fastighetsfond, anslag för ändamålet till sistnämnda belopp å tilläggsstat för budgetåret 1937/1938. Enligt skrivelse den 8 februari 1938, nr 20, har riksdagen anmält, att riksdagen till inrättande av anstalt för män, som ådömts ungdomsfängelse, å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1937/1938 anvisat ett reservationsanslag av 70,000 kronor.

Byggnadsarbetena å Skenäs ha nu fortskridit så långt att logements- och ekonomibyggnaden är helt färdig, varjämte vissa omändringsarbeten vidtagits i den gamla mangårdsbyggnaden. De två bostadshusen för befattningshavare beräknas bliva färdigställda under innevarande budgetår.

Efter det fångvårdsstyrelsen i skrivelse den 7 december 1937 hos Kungl. Maj:t anmält, att anstalten kunde tagas i bruk den 1 januari 1938, förordnade Kungl. Maj:t den 10 december 1937 (Sv. förf.-saml. nr 938) att lagen om ungdomsfängelse skulle träda i kraft den 1 januari 1938. I samband med nämnda förordnande föreskrefs, bl. a., att ungdomsfängelse skall verkställas, när fråga är om män, i en vid kronohäktet i Nyköping anordnad mottagnings- och övervakningsavdelning ävensom i fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs. Antalet platser å sistnämnda anstalt uppgår, som nämnt, till 30. Å den vid kronohäktet i Nyköping befintliga mottagnings- och övervakningsavdelningen finnas omkring 26 platser. Sistnämnda platser äro emellertid

icke avsedda att användas i vidare omfattning än som är oundgängligen nödvändigt, för nykomlingar under en observationstid av i regel högst två månader och beträffande andra i de fall, då vård å öppen anstalt finnes olämplig.

I skrivelse den 22 april 1938 har *fångvårdsstyrelsen* framlagt förslag till utbyggande av Skenäsanstalten samt därvid anfört bland annat följande:

Efter ikraftträdandet av lagen om ungdomsfängelse hade intill tiden för skrivelsens avlåtande å Skenäsanstalten intagits 10 män. Därjämte finnes i den vid kronohäktet i Nyköping anordnade mottagnings- och övervakningsavdelningen ytterligare 13 till ungdomsfängelse dömda män. Enligt vad styrelsen erfarit, hade vidare ett par personer dömts till ungdomsfängelse, ehuru straffet ännu icke börjat verkställas. Av ifrågavarande personer hade ett tjugotal dömts under det första kvartalet, varunder lagen om ungdomsfängelse varit i kraft.

Att ungdomsfängelse efter hand skulle erhålla en vidsträckt användning hade varit förutsett. Den omständigheten, att domstolarna redan under de första månaderna efter lagens ikraftträdande börjat i den utsträckning som skett tillämpa densamma, måste emellertid betecknas som överraskande. Från andra vårdområden — t. ex. vid tvångsuppföstringsinstitutets införande — hade man den erfarenheten, att det brukade förflyta ganska lång tid, innan en ny reaktionsform började praktiseras i större omfattning.

Det stora antalet domar å ungdomsfängelse medförde konsekvenser beträffande platsbehovet. Då Skenäsanstalten i sin nuvarande omfattning uppenbarligen komme att snart bli otillräcklig, funne fångvårdsstyrelsen det oundgängligen nödvändigt att åtgärder omedelbart vidtoges för utbyggande av densamma.

Då antalet till ungdomsfängelse dömda män under första kvartalet efter lagens ikraftträdande uppgått till ett tjugotal, skulle man vid en oförändrad frekvens ha att räkna med att vid årets slut antalet dömda komme att uppgå till omkring 80, vilket vid en beräknad vistelsetid av 1 år 6 månader skulle kräva omkring 120 platser. Det låge då nära till hands att omedelbart utbygga Skenäsanstalten till ett häremot svarande platsantal. Av flera skäl ansåge sig styrelsen emellertid böra dröja med att föreslå en sådan utvidgning. Det vore sålunda att märka, att den hittillsvarande tillämpningsperioden avsåge månaderna januari, februari och mars, d. v. s. den tid av året, då brottsligheten bland både ungdom och äldre vore förhållandevis störst. Under sommarhalvåret torde man ha anledning räkna med att den totala brottsligheten komme att sjunka, vilket i sin tur borde medföra ett minskat antal domar å ungdomsfängelse. Det torde vidare kunna antagas, att i vissa fall vistelsen på den öppna ungdomsanstalten kunde göras kortare än beräknat. Slutligen borde framhållas, att styrelsen räknade med att mottagnings- och övervakningsavdelning även i fortsättningen skulle vara förlagd till vanlig fångvårdsanstalt, vilket medförde en minskning av platsbehovet å den öppna anstalten.

Efter dessa överväganden hade styrelsen — som funne det angeläget, att anstaltens fortsatta utbyggande om möjligt skedde i små etapper och icke gjordes större än vad som kunde anses oundgängligen nödvändigt — funnit sig böra föreslå, att utvidgningen för närvarande inskränktes till att omfatta 30 nya vårdplatser.

För att åvägabringa nödig differentiering av de intagna syntes de föreslagna vårdplatserna böra förläggas till en särskild paviljong, belägen cirka 200 meter sydväst om den redan uppförda logements- och ekonomibygnaden och

med i huvudsak samma utseende som denna. Byggnaden skulle alltså bestå av två flyglar förlagda i vinkel mot varandra. Ena flygeln, en tvåvåningsbyggnad, skulle utgöra logementsbyggnad med 12 enkelrum och 1 rum med platser för tre intagna i varje våning. I den andra flygeln, uppförd i en våning, skulle inrymmas bl. a. dagrum och matsal. Den färdiglagade maten skulle således forslas dit från det i den nuvarande logements- och ekonomibyggnaden befintliga köket. Intill dagrummet och matsalen skulle vidare iordningställas expeditiionslokaler för anstaltens styresman m. fl. Med den utvidgning av anstalten, som här föreslagits, bleve det nämligen olämpligt att, såsom förut avsetts, förlägga dessa lokaler till den på 600—800 meters avstånd från logements- och ekonomibyggnaderna belägna mangårdsbyggnaden.

Den föreslagna utbyggnaden av anstalten komme att medföra behov av ökat antal befattningshavare. Även om styrelsen till tjänstgöring vid Skenäsanstalten sökte i första hand antaga yngre, ogift personal, måste anstalten likväl förses med ett visst antal familjebostäder. Härvid kunde nämnas, att det kunde visa sig möjligt och lämpligt för fångvården att övertaga en eller annan, enskild person tillhörig mindre byggnad, som funnes uppförd å egendomen, för att där bereda bostad åt personal, vilket skulle kunna ske med anlitande av redan till styrelsens förfogande ställda medel. Då emellertid möjligheten härför vore oviss och endast obetydligt bostadsutrymme härigenom kunde vinnas, hade styrelsen funnit det nödvändigt att uppföra ytterligare ett bostadshus utöver de två, vartill medel redan beviljats.

För den sålunda föreslagna andra utbyggnaden av anstalten har styrelsens biträdande arkitekt Gustaf Birch-Lindgren uppgjort erforderliga ritningar och kostnadsberäkningar. Kostnaderna skulle uppgå till 300,000 kronor och fördela sig på följande sätt:

Ny logementsbyggnad med 30 platser, expeditiionslokaler m. m.

Byggnadsarbeten	172,000:—	
Målning	8,000:—	
Värmeledning	20,500:—	
Vatten och avlopp	10,000:—	
Elektriska installationer.....	7,500:—	218,000:—

Yttre ledningar.

Vatten och avlopp	8,400:—	
Elektriska ledningar, inkl. schakt ..	1,100:—	9,500:—
Vägar, planering m. m.		1,000:—
Ritningar, oföretsett, kontroll m. m., c:a 6 % ..	13,500:—	242,000:—

Nytt bostadshus.

Byggnadsarbeten	42,000:—	
Målning	2,000:—	
Värmeledning	4,000:—	
Sanitära installationer	3,000:—	
Elektriska installationer	2,000:—	53,000:—

Yttre ledningar.

Vatten och avlopp	1,200:—	
-------------------------	---------	--

Elektriska ledningar	500:—	1,700:—	
Vägar, planering m. m.		300:—	
Ritningar, kontroll m. m., c:a 6 %		3,000:—	58,000:—
			<hr/> Summa kronor 300,000:—.

Det föreslagna bostadshuset skulle inrymma — förutom källarlokalerna — två tvårumslägenheter med kök och två enrumslägenheter utan kök.

Vid kostnadernas beräkning har ansetts uteslutet att de intagna i någon avsevärd grad skulle kunna biträda vid arbetenas utförande. Arbetet med iordningställande av redan befintliga äldre byggnader ävensom andra arbeten anses nämligen taga de intagnas arbetskraft helt i anspråk. Härtill kommer att arbetet med uppförandet av nu föreslagna byggnader måste bedrivas med största skyndsamhet.

I yttrande över ifrågavarande förslag till utbyggnad av Skenäsanstalten har *byggnadsstyrelsen* uttalat, att styrelsen i huvudsak icke hade något att erinra mot detsamma. Styrelsen har allenast föreslagit en ändring av vissa fönster i arbetslokalerna i logementsbyggnadens källarvåning.

Förutom nu angivna kostnader är det, enligt vad fångvårdsstyrelsen vidare anfört, nödvändigt att räkna med utgifter för inventarier till de nya anstaltsbyggnaderna. Dessa kostnader torde enligt av styrelsen gjorda överslagsberäkningar uppgå till 10,000 kronor. Det för utbyggnaden erforderliga beloppet skulle alltså uppgå till sammanlagt 310,000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen har slutligen framhållit, att behovet av bevakningspersonal blivit större än styrelsen tidigare ansett sig behöva räkna med. För anstalten funnes för närvarande upptagna följande ordinarie befattningar, nämligen 1 assistent av 1:a klass (styresman) i lönegraden B 20, 1 assistent av 3:e klass (lantbruksinspektör) i B 16, 1 uppsyningsman (husfader) i B 10 och 1 överkonstapel (rättare) i B 8. Förordnanden å samtliga dessa befattningar hade meddelats, men styrelsen hade därjämte funnit oundgängligen nödvändigt att till anstalten förlägga vissa icke-ordinarie befattningar, nämligen bl. a. 1 vaktfru för att tjänstgöra som husmoder och 1 yrkesmästare av 2:a klass med uppgift att leda den yrkesdrift som anordnats vid anstalten, varjämte 4 personer anställda för jordbruksdriften och 1 för att biträda med de byggnads- och planeringsarbeten, som under avsevärd tid framåt måste pågå vid anstalten. Den omfattning i vilken anställandet av icke-ordinarie befattningshavare m. m. måst ske medförde, att belastningen av vederbörande anslagsposter i fångvårdens avlöningsstat m. m. komme att bli större än ursprungligen beräknats.

**Departement-
chefen.**

Platsbehovet för manlig ungdom som dömts till ungdomsfängelse har tidigare beräknats till mellan 100 och 150 platser. Enligt den plan för anordnande av den ifrågavarande anstalten, vilken framlades i den förut omnämnda propositionen (nr 129) till 1936 års riksdag, skulle anstalten till en början inrättas för allenast 30 elever men sedermera kunna utbyggas till att rymma

150 elever. Den vid senaste årsskiftet färdigställda logementsbyggnaden bereder, såsom redan nämnts, plats för 30 intagna. Anledningen till att den första utbyggnaden av anstalten fick denna ringa omfattning var närmast den, att man räknade med att det skulle komma att dröja någon tid efter den nya lagstiftningens ikraftträdande, innan densamma tillämpades i avsedd utsträckning. För riktigheten av detta antagande talade erfarenheter som gjorts, då på sin tid 1902 års lagstiftning om tvångsuppfostran trädde i kraft. Emellertid framgår av fångvårdsstyrelsens nu gjorda framställning, att sedan den 1 januari innevarande år — då lagen om ungdomsfängelse trädde i kraft — domar å ungdomsfängelse meddelats till ett antal som nära uppgår till det å Skenäsanstalten nu tillgängliga antalet platser. Av de män som hittills dömts till ungdomsfängelse ha, enligt vad fångvårdsstyrelsen upplyser, 10 överförts till denna anstalt medan 13 förvaras i den vid kronohäktet i Nyköping anordnade mottagningsavdelningen. Ytterligare ett par personer ha ådömts ungdomsfängelse, men dessa hade, då fångvårdsstyrelsens framställning avläts, ännu ej anlänt till mottagningsavdelningen. Sedan de som nu förvaras å mottagningsavdelningen i Nyköping överförts till anstalten å Skenäs — sådant överförande har ansetts i regel kunna ske efter en observationstid ej överstigande två månader — återstår endast ett mindre antal platser å Skenäsanstalten. Man torde kunna räkna med att anstalten omkring den 1 juli 1938 kommer att vara i det närmaste fullbelagd. Ett skyndsamt utbyggande framstår därför såsom en nödvändighet.

Såsom fångvårdsstyrelsen föreslagit torde anstaltens utvidgning för närvarande kunna inskränkas till att omfatta 30 nya vårdplatser. Ytterligare erfarenhet synes böra avvaktas, innan en utbyggnad i större omfattning företages.

Vad angår sättet för utbyggandet av anstalten har jag ej funnit anledning till erinran mot fångvårdsstyrelsens förslag, som i huvudsak överensstämmer med vad som i sådant hänseende förutsatts i propositionen om anstaltens inrättande. Vid anordnandet av arbetslokalerna i den nya byggnaden torde böra beaktas vad byggnadsstyrelsen beträffande dessa erinrat. Att expeditjonslokalerna för anstaltens styresman m. fl. förläggas till den nya logementsbyggnaden i stället för, såsom tidigare avsetts, till den på relativt långt avstånd därifrån belägna mangårdsbyggnaden torde vara ändamålsenligt. Mot de beräknade kostnaderna för utbyggandet och för nödiga inventarier har jag icke något att erinra.

Det ligger i sakens natur att en ökad beläggning av anstalten måste medföra ett större behov av bevakningspersonal. Den nödvändiga utökningen av personalen möjliggöres genom anlitan av den under fångvårdsstatens avlöningsanslag uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Anslag till den föreslagna utbyggnaden av anstalten torde anvisas å kapitalbudgeten under rubriken Statens allmänna fastighetsfond, medan anslag till ytterligare inventarier anvisas å driftbudgeten. Båda anslagen torde få uppföras såsom reservationsanslag.

Proposition i ärendet lärer jämlikt § 54 riksdagsordningen kunna avlåtas, utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*dels till Inköp av möbler m. m. för fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs för budgetåret 1938/1939 under andra huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av kronor 10,000,
dels ock till Utbyggande av fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs för budgetåret 1938/1939 å kapitalbudgeten under Statens allmänna fastighetsfond anvisa ett reservationsanslag av kronor 300,000.*

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Sigrid Linders.